

Σκεπτόγραμμα

Πώς περιγράφει ο Πλάτωνας τον καλό Κυβερνήτη

Του Θωμά Γ. Ηλιόπουλου

Πώς περιγράφει ο Πλάτωνας τον καλό Κυβερνήτη

Σύντομο βιογραφικό σημείωμα του Πλάτωνα

Ο Πλάτωνας γεννήθηκε στην Αθήνα το 427 π.Χ. Παιδί πλούσιας και αριστοκρατικής οικογένειας, ανατράφηκε με μεγάλη προσοχή και επιμέλεια. Ο Όμηρος τον γοήτευε αλλά η δραματική ποίηση τον τραβούσε πολύ περισσότερο και θα μπορούσε να γράψει με μεγάλη ευκολία αξιόλογες τραγωδίες, παρά το γεγονός ότι είχε την ίδια ικανότητα με κάθε είδους ποίηση. Η γνωριμία του όμως με τον Σωκράτη, στα είκοσι του χρόνια, υπήρξε καθοριστική και στάθηκε το πιο σημαντικό γεγονός της ζωής του. Έτσι ο μέλλον ποιητής αφοσιώθηκε στο διαλογισμό και τη φιλοσοφία.

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

Το έργο του, υπό τη μορφή φιλοσοφικών διαλόγων, έχει διασωθεί ολόκληρο και άσκησε τεράστια επιρροή τόσο στη μετέπειτα ελληνική σκέψη, όσο και στην δυτική φιλοσοφία γενικότερα.

Το 387 π.Χ. ίδρυσε στην Αθήνα την φιλοσοφική σχολή του, την Ακαδημία, μετά την επιστροφή του από το πρώτο ταξίδι του στη Σικελία. Η "Πολιτεία", ένα από τα γνωστότερα έργα του Πλάτωνα, άρχισε να γράφεται περίπου το 380 π.Χ. και ολοκληρώθηκε το 374 π.Χ. Στο έργο του αυτό ο Πλάτωνας παρουσιάζει τον Σωκράτη και άλλους εξέχοντες Αθηναίους και ξένους να συζητούν τη σημασία της δικαιοσύνης και να δημιουργούν μια ιδανική πολιτεία με βασιλείς φιλοσόφους.

Θα ήταν μεγάλη πλάνη να πιστέψουμε ότι ο Πλάτωνας ήθελε ή επεδίωκε να γίνει πολιτικός με την σημερινή έννοια του όρου. Απλώς επιθυμούσε με όλη του την καρδιά να συμβάλει στην αναβάθμιση της κοινωνικής και πολιτικής ζωής με την καθιέρωση ηθικών αρχών και κανόνων ασκήσεως της εξουσίας και λειτουργίας του πολιτεύματος. Υποστήριζε χαρακτηριστικά ότι «αν δεν βασιλεύσουν στις πόλεις οι φιλόσοφοι ή αν δεν φιλοσοφήσουν γνήσια και αληθινά αυτοί που είναι τώρα βασιλείς και άρχοντες, έτσι ώστε η πολιτική δύναμη και η φιλοσοφία να συμπέσουν στο ίδιο πρόσωπο, δεν θα έχουν τέλος τα κακά για τις πόλεις, ούτε για το ανθρώπινο γένος». Πλάτωνος Πολιτεία, 473 c-d.

ΑΚΟΥΣΤΕ ΤΟ ΤΩΡΑ ΠΩΣ ΑΚΟΥΓΕΤΑΙ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ:

"If the philosophers do not reign in the cities, or if those who are now kings and rulers do not philosophize genuinely and truly, so that political power and philosophy coincide in the same person, there will be no end to the evils for the cities, nor for the human race".

Ποιες ποιότητες πρέπει να χαρακτηρίζουν τους κυβερνήτες

Ο "φιλόσοφος βασιλιάς" του Πλάτωνα αγαπά τη σοφία, την αληθινή γνώση. Η ιδεώδης πολιτεία κατ' αυτόν στηρίζεται στην αριστοκρατία του Πνεύματος. Το απόσπασμα που ακολουθεί προέρχεται από την *Πολιτεία* και αναφέρεται στους κυβερνήτες-φύλακες της ιδανικής πόλης και στις ποιότητες που θα πρέπει να τους χαρακτηρίζουν. Ίσως να φανεί επίκαιρο και χρήσιμο, μια και βιώνουμε μια περίοδο κοινωνικής παρακμής και απαξίωσης του πολιτικού μας συστήματος, αντίστοιχη μ' εκείνη της Αθηναϊκής Δημοκρατίας των χρόνων του Πλάτωνα, μετά τον Πελοποννησιακό πόλεμο.

(ΣΕ ΜΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΣΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΜΑΣ ΓΛΩΣΣΑ)

«ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Πρέπει λοιπόν να εξετάσουμε ποιοι θα είναι εκείνοι οι κυβερνήτες-φύλακες που θ' αποδειχθούν ικανοί ως προς το να λειτουργούν πάντοτε προς το συμφέρον της πόλης. Αυτούς λοιπόν πρέπει να τους δοκιμάζουμε από τα παιδικά τους χρόνια και θα προκρίνουμε εκείνους που διακρίνονται για την σταθερότητα τους και τη δυνατότητά τους να μην εξαπατώνται εύκολα.

Θα πρέπει να τους υποβάλουμε σε κόπους και σκληρές δοκιμασίες για να διαπιστώσουμε τον τρόπο αντίδρασής τους. Θα δοκιμάσουμε την αντίστασή τους τόσο στην ηδονή όσο και στον φόβο, σκληρότερα απ' όσο δοκιμάζεται το χρυσάφι στην φωτιά, για να δούμε αν εύκολα παρασύρονται απ' ό,τι μπορεί να τους γοητεύει και αν μένουν ευπρεπείς, αποδεικνύονται σε όλα άνθρωποι με ευπρέπεια, καλοί φύλακες του εαυτού τους και της πνευματικής αγωγής που έχουν δεχθεί.

Εφ' όσον λοιπόν κάποιος ανταποκριθεί σε όλα και αποδείξει πως είναι πρότυπο εγκράτειας και αρμονίας, θα ήταν βεβαίως πολύ χρήσιμος για την πόλη και τον εαυτό του. Και αν αποδειχθεί απεργάδιαστος και φθάσει έτσι στην ανδρική του ηλικία, τότε θα πρέπει να του ανατίθεται η διακυβέρνηση της πόλης και θα του αξίζει να του απονείμουμε τιμές και όσο είναι ζωντανός και όταν πεθάνει. Κάθε άλλος, που δεν θ' αποδεικνύεται άξιος, θ' απορρίπτεται ως ανεπαρκής. Κάπως έτσι μου φαίνεται πως θα πρέπει να εκλέγονται οι κυβερνήτες-φύλακες της πολιτείας.

... Οι άνθρωποι αυτοί, που είναι ταγμένοι και κατάλληλοι να υπερασπίζονται την πόλη σε περίπτωση πολέμου και είναι υπεύθυνοι για την ασφάλεια των πολιτών, θα πρέπει να μην έχουν προσωπική περιουσία και ο χώρος στον οποίο κατοικούν να είναι προσβάσιμος σε όλους. Θα πρέπει να συντηρούνται ως προς τα αναγκαία από τους ίδιους τους πολίτες.

Το χρυσάφι των ανθρώπων δεν χρειάζεται σ' αυτούς που κρύβουν θησαυρό στην ψυχή τους. Αυτός ο θησαυρός είναι θεϊκό δώρο και ως τέτοιο δεν μπορεί να αναμειγνύεται με το χρυσάφι των θνητών που είναι το κίνητρο για πολλά ανόσια κακουργήματα. Μόνοι αυτοί μέσα στην πόλη δεν θα έχουν δικαίωμα στο χρυσάφι, στον πλούτο, στην πολυτέλεια, σώζοντας έτσι τους εαυτούς τους και τους συμπολίτες τους.

Η απόκτηση προσωπικής περιουσίας θα τους μετατρέψει σε υπηρέτες του πλούτου τους και αντί να διαθέτουν τους εαυτούς τους στην προστασία των πολιτών, θα γίνουν οι φύλακες των δικών τους συμφερόντων και δημιουργώντας έτσι έχθρες θα επιβουλεύονται περισσότερο τους εσωτερικούς παρά τους εξωτερικούς εχθρούς, οδηγώντας την πολιτεία σε αποσύνθεση και καταστροφή.»

Πλάτωνος *Πολιτεία*, 413c - 414a και 416d - 417b